

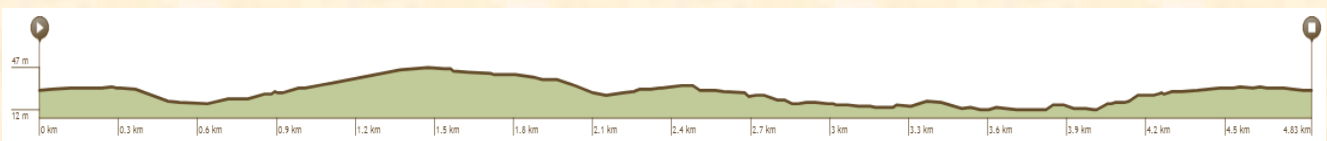
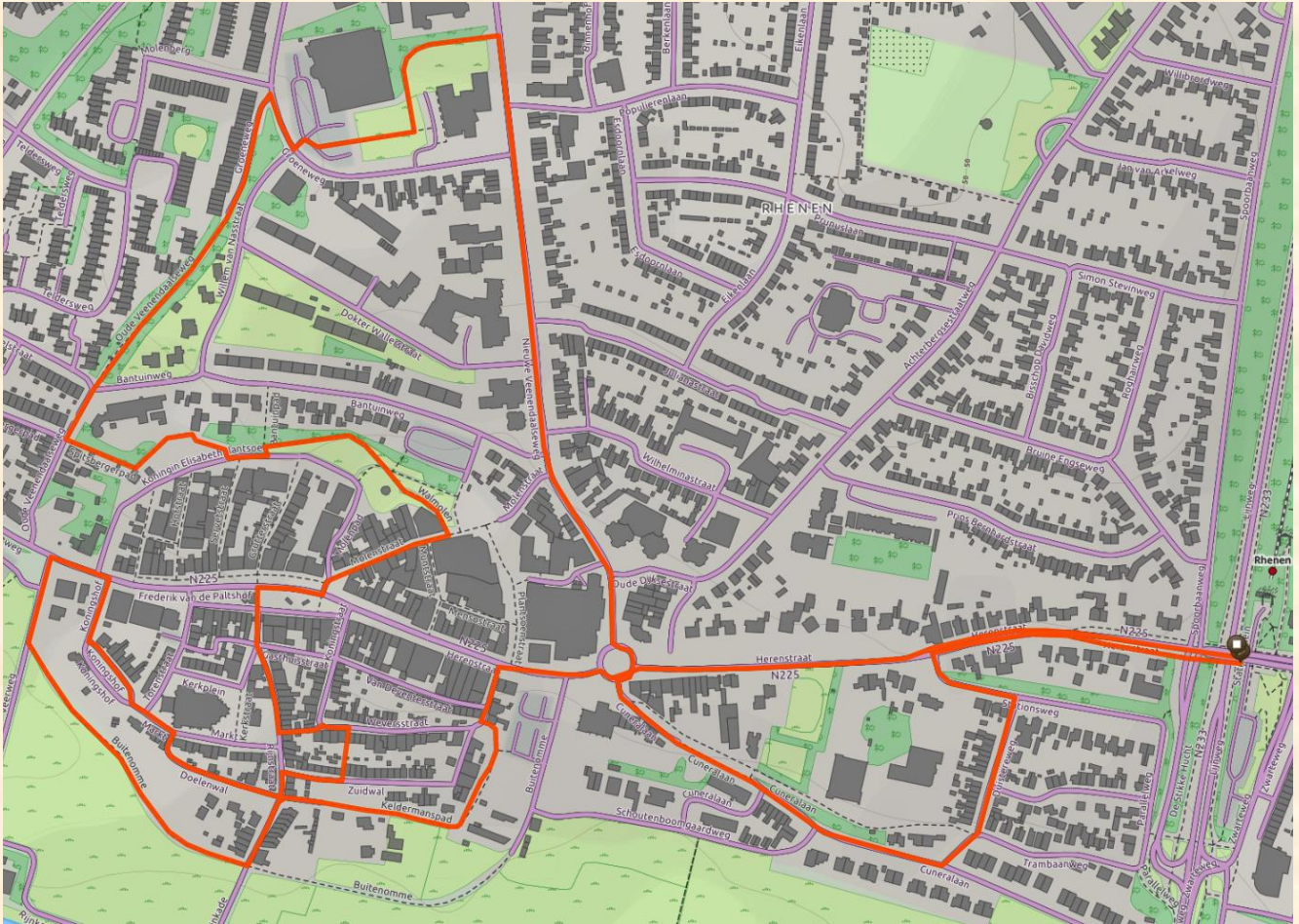
GEOPARK HEUVELRUG

(in ontwikkeling)

Heuvelrug Zuid - Op Geopad 088

07-08-2019

de oude stad Rhenen

Route 4,8 km. Voor de GPS RouteYou versie, klik [hier](#).

1. Vanuit het station gaan we rechts via de grotendeels door fraaie landhuizen geflankeerde Herenstraat in de richting van de kleine binnenstad lopen. De straat volgt vrijwel de zuidelijke stuwwalflank waarbij ze de helling geleidelijk enkele meters afdaald. Na enige tijd zien we links een kleine voormalige begraafplaats, die nu onderdeel is van een openbare groenvoorziening, waar enkele bankjes staan. De vrij steile stuwwalflank is in deze omgeving her en der geterrasseerd. Via het groen bereiken we de naar de stadsbeschermheilige genoemde Cuneralaan, waar rechtsaf wordt geslagen. Bij de weg wordt onze aandacht getrokken door een merkwaardig rond bergje, waarop een als de Twaalf Apostelen bekende krans van linden staat. Ook dit bergje is genoemd naar de heilige Cunera die ter plekke zou zijn begraven. Onduidelijk bleef echter waarmee we hier van doen hebben. Wel mag worden aangenomen dat het bergje al eeuwenoud is.

2. Voorbij het bergje brengt de Cuneralaan ons naar een rotonde, die bij de oostrand van de kleine binnenstad is gelegen. Vanuit de rotonde gaan we eerst even een nabijgelegen noordelijke buitenwijk in. Dit gebeurt via de Nieuwe Veenendaalse Weg die tot voorbij het huidige gemeentehuis van Rhenen wordt gevolgd. Het niveau waarop wij lopen stijgt dan van 22 tot 47 meter. Het raadhuis is omgeven door een groenvoorziening, waar de hellingen van de stuwwal wat zijn geterrasseerd.

3. Tussen het gemeentehuis en het erbij gelegen gebouw van het Sport- en Recreatiecentrum 't Gastland dalen we via het plantsoen de helling af tot aan een parkeerterrein dat aan de andere kant wordt begrensd door een bocht van de Groeneweg. Aan de overzijde ervan slaat het geopad vlak voor een flatgebouw linksaf. Het brengt ons dan naar een met houtgewas begroeide holle weg, die oorspronkelijk mogelijk een natuurlijke erosiegeul was, maar zijn ontstaan ook (mede) te danken kan hebben aan het vroegere verkeer over ongebaande wegen.

4. Het pad was onderdeel van de Oude Veenendaalseweg, die zich iets verderop als een door bebouwing geflankeerde straat manifesteert. We gaan daar linksaf het Spitsbergerpad bestijgen, dat bekend is als de Kloostergang. Het brengt ons naar de noordelijke wal van de stadskern, waarop een plantsoen werd aangelegd en een oude windmolen staat.

5. Achter de molen dalen we via de smalle Molenstraat af naar het hart van de kleine binnenstad. Daar kruist onze route vervolgens de na de Tweede Wereldoorlog grotendeels verbrede, vrij drukke Frederik van de Paltshof. De naam van deze straat herinnert aan de verdreven Boheemse koning, die in 1628 aan de westrand van de stad een paleis liet bouwen. De pleinachtige straat is onderdeel van de oude interlocale verbinding Zeist-Driebergen-Doorn-Leersum-Arnerongen-Elst-Rhenen-Wageningen. Na de straatweg overgestoken te zijn dalen wij via de Kruis- en Rijnstraat af naar de omgeving van een voormalig raadhuis, waar links de smalle en korte Steilestraat wordt bestegen. Deze straat ligt op de markante oostflank van een minidal, over de bodem waarvan de Rijnstraat werd aangelegd.

6. Bovenaan de Steilestraat kunnen we rechts via de smalle Kamperfoeliesteeg naar de binnenlangs de rand van de stadskern lopende Zuidwal, waar andermaal rechtsaf wordt geslagen. De Zuidwal brengt ons terug naar de Rijnstraat, waar we even naar links gaan om via de Doelenwal en Koningshof onze wandeling langs de rand van het stadscentrum voort te zetten. Tussen beide straten wordt rechts dan de imposante gotische Cunerakerk gepasseerd. De Koningshof is genoemd naar het paleis van een koning in ballingschap, dat bij de westrand van de oude stad stond.

7. De straat Koningshof brengt ons terug naar de Frederik van de Paltshof waar we linksaf gaan om even later een blik te kunnen slaan op een onbebouwd gebleven Rijnuiteraard. Het is de Palmerswaard, die links vanuit de Veerweg goed is te overzien. Op de voorgrond was de waard onderdeel van de tuin bij het zomerpaleis van de verdreven Boheemse koning Frederik van de Palts. Bij en in de tuin toont ze ons nog het vroeger voor veel rivieroeverlanden karakteristieke microreliëf. Op de achtergrond zien we veel houtgewas dat kleiwinningsplassen omgeeft.

8. Vanuit de Veerweg kunnen we via het pad Buitenomme andermaal terug naar de Rijnstraat, waar onze route links het Keldermanspad opzoekt. Dit tegenover de Doelenwal beginnende pad leidt ons vervolgens buitenlangs een relict van de stadsmuur naar de hoger gelegen Bontekoestraat, die ons op haar beurt het meest oostelijk deel van de Frederik van de Paltshof laat zien.

9. Rechts zien we dan de rotonde van waaruit we een kijkje gingen nemen in de noordelijke buitenwijk van Rhenen. Wij zullen dit nu niet meer herhalen maar ons door de voorname Herenstraat linea recta laten terugbrengen naar het spoorwegstation van Rhenen.

Door de wandeling leerden wij Rhenen kennen als een oud stadje dat tegen een markante stuwwal opkroop en ons ook confronteerde met het landschap van het riviereengebied. De meeste indruk maakten daarbij de beeldbepalende oude kerktoren, steile straatjes van de binnenstad en relictten van de oude stadsmuur.

Toelichting

Rhemen ontstond onderaan de zuidflank van de langste stuwwal, die Scandinavisch landijs ruim 100.000 jaar geleden op het grondgebied van de provincie Utrecht achterliet. Deze stuwwal manifesteert zich in Rhemen en omgeving als een boogvormige rug die de Gelderse Vallei aan de zuidwestzijde markeert.

De rug is later nog door het landijs overdekt. Daarbij werd de stuwwal op plekken waar het zich uitbreidende landijs slechts weinig tegendruk ondervond min of meer geëgaliseerd. De hogere delen van de stuwwal manifesteren zich daardoor nu als een reeks plateaus die in Rhemen tot ruim 50 meter boven N.A.P. reiken.

Smeltwater van het ijs vergrootte de passen tussen de plateaus tot valleiachtige laagten. In de nu 10.000 jaar achter ons liggende laatste ijstijd heeft vooral sneeuwsmeltwater nog een geomorfologische rol van betekenis gespeeld. Hieraan herinnert onder meer het markante dalletje dat even ten westen van de stad Rijnwaarts loopt.

In de omgeving van Rhemen werd de langste Utrechtse stuwwal na zijn ontstaan gaandeweg gedeeltelijk door de grote rivieren opgeruimd. Bij het huidige Rhemen is hij toen alleen wat versmald.

Rhemen werd in 855 voor het eerst vermeld als Villa Rheni. De Weverstraat was onderdeel van een oude langeafstand verbinding en de Molenstraat het begin van een weg naar het kasteel De Horst, dat bij Achterberg lag.

De naaste omgeving van de stad Rhemen zou grotendeels al eeuwen geleden worden ontgonnen tot agrarisch cultuurland waar lange tijd sprake was van gemeenschappelijk grondgebruik. De stad werd in 1346 voorzien van een omwalling, waarvan voornamelijk het zuidoostelijk gedeelte behouden bleef.

In de 20ste-eeuwse buitenwijken zijn de Oude en Nieuwe Veenendaalseweg, Domineesbergweg, Achterbergsestraatweg, Bruine Engseweg en een stukje van de Valleiweg restanten van oude (interlocale) verbindingen. Zowel aan het begin als tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog werd Rhemen getroffen door verwoestingen, waardoor de bebouwing van de stadskern grotendeels verdween. De herbouw vond voornamelijk plaats volgens de neotraditionele stijloppvattingen van de Delftse School. In de tweede helft van de 20ste eeuw breidde Rhemen zich zo ver naar het noorden uit dat het er de stuwwal over de volle breedte in beslag ging nemen. De beschreven wandelroute loopt zowel door het oudere deel van de noordelijke buitenwijken als de kleine Middeleeuwse stadskern.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.

Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.